

Propozycja przedmiotowego systemu oceniania – przyroda, klasa 6

We wszystkich szkołach z pewnością funkcjonuje *Wewnątrzszkolny system oceniania*, dlatego przed przystąpieniem do tworzenia przedmiotowego systemu oceniania obowiązkiem każdego nauczyciela jest zapoznanie się ze wspomnianym wcześniej dokumentem szkoły. W dokumencie tym są bowiem zawarte normy jakościowe i ilościowe dotyczące oceniania i promowania uczniów. Niżej podajemy jedynie kilka propozycji, które nauczyciel może uwzględnić, konstruując system oceniania dla przedmiotu – przyroda.

1. Co oceniamy? – Ocenianie wiadomości i umiejętności

a. Wiadomości przedmiotowe

- zgodnie z programem nauczania i kryteriami wynikającymi z podstaw programowych.

b. Umiejętności przedmiotowe

- planowanie prostych eksperymentów;
- analizowanie i interpretowanie wyników obserwacji i eksperymentów;
- gromadzenie i prezentowanie informacji;
- dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych;
- porównywanie i wnioskowanie;
- wykonywanie prostych wykresów, diagramów i ich interpretowanie;
- posługiwanie się środkami technicznymi;
- korzystanie z różnych źródeł informacji.

c. Umiejętności ponadprzedmiotowe

- pracę w grupie;
- dyskusję;
- aktywność na lekcji;
- odpowiedzialność za podjęte zadania;
- kreatywność.

2. Co stanowi podstawę do oceny? – Narzędzia oceniania

- a) odpowiedzi ustne;
- b) prace pisemne: sprawdziany, kartkówki;
- c) prezentacje;
- d) prace domowe;
- e) aktywność i zaangażowanie.

3. W jaki sposób oceniamy? – Kryteria oceniania

a. Prace pisemne

Przykład przeliczenia punktów za test zbudowany z 40 zadań – 28 zadań z podstawowego poziomu wymagań (PP), 6 zadań z rozszerzającego poziomu wymagań (PR), 6 zadań z dopełniającego poziomu wymagań (PD). Za każde zadanie uczeń może uzyskać jeden punkt.

Liczba czynności ucznia	Wymagana liczba czynności	Pozostała liczba czynności	Próg oceny	Przedział punktowy oceny	Ocena
(PP) 28	25	3	25	25–28	dostateczny
(PR) 6	5	1	29	29–34	dobry
(PD) 6	5	1	35	35–40	bardzo dobry

Wymagania na ocenę:

- **dopuszczającą** – około 75 % wymagań z poziomu podstawowego;
- **dostateczną** – 25 zadań z podstawowego poziomu wymagań;
- **dobrą** – dodatkowo 5 zadań z ponadpodstawowego – rozszerzającego poziomu wymagań;
- **bardzo dobrą** – dodatkowo 5 zadań z ponadpodstawowego – dopełniającego poziomu wymagań;
- **celującą** – zadania na ocenę bardzo dobrą oraz specjalne zadanie dodatkowe.

b. Odpowiedzi ustne

Uczeń otrzymuje ocenę:

- **dopuszczającą** – gdy odpowiedź jest niesamodzielną, z błędami, zgodną z wymaganiami koniecznymi;
- **dostateczną** – gdy odpowiedź jest z małymi błędami, samodzielna, niepełna, zgodna z wymaganiami podstawowymi;
- **dobrą** – gdy odpowiedź jest samodzielna, niepełna, z niewielkimi usterkami językowymi, zgodna z wymaganiami na ocenę dobrą;
- **bardzo dobrą** – gdy odpowiedź jest wyczerpująca, bezbłędna, samodzielna, z uwzględnieniem języka przedmiotowego oraz odpowiadająca poziomowi wymagań na ocenę bardzo dobrą;
- **celującą** – gdy odpowiedź jest wyczerpująca, bezbłędna, samodzielna, z uwzględnieniem języka przedmiotowego, poparta licznymi przykładami z życia codziennego.

c. Hierarchia ważności prac wykonywanych przez ucznia

- zaangażowanie i praca na lekcji;
- sprawdzian pisemny, odpowiedź ustna, kartkówka;
- prezentacje;
- zeszyt przedmiotowy, praca domowa.

4. Sposób wystawiania oceny semestralnej

- a. Uczeń powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami przewidzianymi w przedmiotowym systemie oceniania.
- b. Uczeń ma przynajmniej trzy oceny z odpowiedzi ustnych.
- c. Uczeń otrzymuje klasyfikację z przedmiotu, gdy ma co najmniej 50 % obecności.

5. Zasady poprawiania ocen niedostatecznych

- a. Uczeń ma prawo poprawić ocenę niedostateczną uzyskaną ze sprawdzianu w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
- b. Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną na półrocze, powinien poprawić ocenę w terminie uzgodnionym z nauczycielem.

6. Prezentacja wyników

Odbywa się w kartach ocen lub dzienniczkach uzupełnianych przez wychowawcę.

7. Propozycja wymagań edukacyjnych

Ocena			
Dopuszczająca Uczeń:	dostateczna Uczeń:	dobra Uczeń:	bardzo dobra Uczeń:
Dział 1. Różnorodność organizmów			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady sposobów poruszania się organizmów, ▪ zalicza dżdżownice i pijawki do pierścienic, a ślimaki i małże do mięczaków, ▪ uzasadnia przynależność parzydełkowców, płazińców, nicieni, pierścienic i mięczaków do bezkręgowców, ▪ wymienia grupy zwierząt należące do stawonogów, ▪ rozróżnia owady i pajęczaki na podstawie liczby odnóży krocnych, ▪ wymienia gromady kręgowców, ▪ wskazuje na ilustracjach najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym, ▪ podaje przykłady płazów bezogonowych i ogoniastych występujących w Polsce, ▪ wymienia przystosowania płazów do życia w wodzie i na lądzie, ▪ podaje charakterystyczne cechy gadów, ▪ wymienia grupy zwierząt należące do gadów, ▪ podaje przykłady gadów występujących w Polsce, ▪ wskazuje przystosowania do lotu w budowie zewnętrznej ptaka, ▪ podaje przykłady ssaków żyjących w różnych środowiskach, ▪ wymienia cechy charakterystyczne ssaków, ▪ wymienia wspólne cechy zwierząt, ▪ wymienia organy roślinne i wskazuje je w roślinie, ▪ odróżnia mchy i paprocie na podstawie budowy zewnętrznej, ▪ krótko charakteryzuje okrytonasienne i nagonasienne, ▪ wymienia charakterystyczne cechy roślin, ▪ obsługuje szkolny mikroskop optyczny, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe czynności życiowe organizmów i sposoby ich realizacji, ▪ wymienia cztery królestwa organizmów, ▪ omawia sposoby wymiany gazowej ślimaków i małży, ▪ wymienia najważniejsze wspólne cechy stawonogów, ▪ podaje wspólne cechy kręgowców, ▪ wyjaśnia, co to znaczy, że ryby są zmiennocieplne, ▪ rozróżnia na ilustracjach płazy i gady, ▪ omawia przebieg rozmnażania się i rozwoju ptaków, ▪ przedstawia budowę jaja ptaka, ▪ omawia pokrycie ciała ssaków, ▪ podaje przykłady zwierząt poruszających się różnymi sposobami, ▪ podaje przykłady zwierząt odżywiających się różnym rodzajem pokarmu, ▪ omawia podstawowe funkcje korzeni, łodyg, liści i kwiatów, ▪ omawia budowę i rolę poszczególnych części mchu i organów paproci, ▪ odróżnia rośliny nagonasienne (iglaste) od okrytonasiennych, ▪ krótko omawia proces fotosyntezy, ▪ wykonuje proste nietrwale preparaty mikroskopowe, ▪ opisuje sposób pobierania pokarmu przez pantofelka, ▪ podaje przykłady grzybów, które nie wytwarzają owocników, ▪ odróżnia porosty od innych organizmów, ▪ przedstawia znaczenie bakterii i glonów w przyrodzie, ▪ przedstawia znaczenie bakterii dla człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady rekordowo dużych roślin i zwierząt, ▪ wymienia cechy charakterystyczne poznanych grup zwierząt, ▪ charakteryzuje skorupiaki, pajęczaki i owady, ▪ omawia narządy wymiany gazowej skorupiaków, pajęczaków i owadów, ▪ podaje przykłady ryb kostnych i chrzęstnych, a także wskazuje różnice między nimi, ▪ omawia przebieg rozmnażania się i rozwoju ryb oraz płazów, ▪ wskazuje różnice między gadami a płazami, ▪ wykazuje, że rozmnażanie się i rozwój gadów stanowią przystosowanie do życia na lądzie, ▪ wyjaśnia, na czym polega stałocieplność i jakie korzyści daje zwierzętom, ▪ podaje przykłady polskich ptaków występujących w różnych środowiskach, ▪ omawia ochronę gatunkową ssaków w Polsce, ▪ udowadnia, że człowiek jest ssakiem, ▪ podaje przykłady przystosowań zwierząt do życia w różnych środowiskach, ▪ udowadnia, że wskazany organizm należy do zwierząt, ▪ podaje przykłady szczególnych funkcji pełnionych przez niektóre korzenie, łodygi i liście, ▪ wskazuje elementy męskie i żeńskie w kwiecie, ▪ podaje przykłady paprotników chronionych, ▪ rozpoznaje widłaki i skrzypy, ▪ uzasadnia korzyści płynące dla roślin z wytworzenia nasion i owoców, ▪ podaje przykłady nagonasiennych rosnących w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykonuje proste obliczenia pozwalające na porównanie masy różnych zwierząt i człowieka, ▪ klasyfikuje pospolitych przedstawicieli bezkręgowców (okazy lub na rysunkach) do odpowiednich grup, ▪ porównuje skorupiaki, owady i pajęczaki, ▪ wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego, ▪ uzasadnia konieczność ochrony gatunkowej płazów i gadów, ▪ podaje przykłady gadów kopalnych, ▪ wskazuje przystosowania do lotu w budowie wewnętrznej ptaka, ▪ porównuje torbacze, stekowce i łożyskowce, ▪ przedstawia hierarchiczną strukturę budowy organizmów zwierząt, ▪ wykazuje związek budowy z funkcją organów roślinnych, ▪ charakteryzuje torfowce, ▪ wykazuje zróżnicowanie roślin okrytonasiennych, ▪ podaje przykłady tkanek roślinnych, ▪ wykazuje, że martwe komórki odgrywają istotną rolę w funkcjonowaniu roślin, ▪ omawia sposób działania mikroskopu optycznego, ▪ wykazuje różnorodność organizmów jednokomórkowych, ▪ uzasadnia, że komórki pierwotniaków to komórki zwierzęce, ▪ wykazuje różnorodność glonów, ▪ wyjaśnia sposób funkcjonowania porostów, ▪ podaje, co to jest skala porostowa i do czego jest wykorzystywana, ▪ omawia sposób odżywiania się i rozmnażania się bakterii, ▪ omawia sposób funkcjonowania wirusów.

Ocena			
Dopuszczająca Uczeń:	dostateczna Uczeń:	dobra Uczeń:	bardzo dobra Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje w mikroskopie okular i obiektywy, ▪ określa sposób poruszania się wiciowców, orzęsków i ameb, ▪ wymienia wspólne cechy glonów, ▪ omawia budowę i rolę owocnika grzyba kapeluszowego, ▪ podaje przykłady chorób człowieka wywoływanych przez bakterie i wirusy. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia pojęcie <i>tkanka</i>, ▪ określa, które organy występują u poszczególnych grup roślin, ▪ oblicza powiększenie obrazu w mikroskopie, ▪ wskazuje i nazywa części mikroskopu optycznego, ▪ określa rolę jąder komórkowych i wodniczek tętniących w funkcjonowaniu pantofelka, ▪ wymienia i krótko charakteryzuje grupy glonów, ▪ omawia wykorzystanie glonów przez człowieka, ▪ wyjaśnia, co to jest strzępka, ▪ określa rolę grzybów w przyrodzie, ▪ omawia znaczenie drożdży i grzybów pleśniowych dla człowieka, ▪ przedstawi budowę komórki bakterii, ▪ podaje przykłady kształtów komórek bakterii. 	
Dział 2. Planeta Ziemia			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia czynniki, które zadecydowały o tym, że na Ziemi rozwinęło się życie, ▪ podaje skład powietrza atmosferycznego, ▪ wskazuje na globusie bieguny oraz oś ziemską, ▪ wskazuje na globusie półkule wschodnią, zachodnią, północną i południową, ▪ odczytuje współrzędne geograficzne na globusie z dokładnością do 10°, ▪ definiuje ruch obrotowy Ziemi, ▪ wymienia dzień i noc jako skutek ruchu obrotowego Ziemi, ▪ definiuje ruch obiegowy Ziemi i podaje czas jego trwania, ▪ wymienia skutek ruchu obiegowego Ziemi – występowanie pór roku, ▪ wymienia i wskazuje na mapie strefy oświetlenia Ziemi, ▪ nazywa i wskazuje na globusie i mapie kontynenty i oceany, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, że skład powietrza atmosferycznego umożliwia życie organizmów, ▪ wymienia rodzaje globusów i rozpoznaje je, ▪ podaje cechy południków i równoleżników, ▪ wyjaśnia, że na Ziemi występują strefy czasowe oraz czas urzędowy, ▪ wymienia daty rozpoczynające pory roku, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>równonoc</i>, ▪ podaje przykłady wpływu ruchów Ziemi na życie i pracę ludzi, ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>linia brzegowa rozwinięta</i> i <i>nierozwinięta</i>, ▪ rozpoznaje linię brzegową i określa czy jest ona rozwinięta czy nie, ▪ wymienia czynniki niezbędne do zachodzenia procesu fotosyntezy, ▪ wyjaśnia, co to jest plankton, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia czynniki, które zadecydowały o tym, że na Ziemi rozwinęło się życie, ▪ przedstawia za pomocą diagramu skład procentowy powietrza, ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>siatka geograficzna</i> i <i>współrzędne geograficzne</i>, ▪ wyjaśnia znaczenie utworzenia stref czasowych oraz uzasadnia wprowadzenie w niektórych państwach czasu urzędowego, ▪ posługuje się pojęciami: <i>zwrotnik Raka</i>, <i>zwrotnik Koziorożca</i>, <i>koła podbiegunowe</i> oraz wskazuje je na globusie, ▪ charakteryzuje poszczególne strefy oświetlenia Ziemi, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>wszechocean</i>, ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>wyspa</i>, <i>półwysep</i>, <i>przylądek</i>, <i>zatoka</i> i <i>cieśnina</i>, ▪ omawia przystosowania organizmów do życia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, że globus jest odpowiednim modelem naszej planety, ▪ podaje argumenty uzasadniające, dlaczego na innych planetach Układu Słonecznego nie rozwinęło się życie, ▪ odczytuje współrzędne geograficzne na różnych mapach, ▪ wyjaśnia zjawisko powstawania dnia i nocy, ▪ posługuje się strefami czasowymi, przy podawaniu godziny w różnych rejonach świata, ▪ rysuje rysunki przedstawiające położenie Ziemi w stosunku do Słońca w dniach rozpoczynających pory roku, ▪ wyjaśnia przyczyny różnic w oświetleniu różnych obszarów Ziemi, ▪ opisuje budowę dna oceanicznego, definiując równocześnie następujące pojęcia:

Ocena			
Dopuszczająca Uczeń:	dostateczna Uczeń:	dobra Uczeń:	bardzo dobra Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na mapie świata przykładową wyspę, półwysp, archipelag wysp, ▪ podaje przykłady morskich organizmów samożywnych i cudzożywnych, ▪ omawia przystosowania zwierząt do życia w głębinach oceanicznych, ▪ podaje przykłady zależności pokarmowych w oceanie, ▪ wymienia warstwy budujące Ziemię, ▪ odróżnia metale od niemetali na podstawie ich właściwości, ▪ podaje podział skał ze względu na ich spoiłość, ▪ podaje przykłady skał twardych, miękkich i sypkich, ▪ wymienia jednostki masy i objętości, ▪ wyznacza masę i objętość wybranych ciał, ▪ nazywa bieguny magnetyczne, ▪ wymienia oddziaływania między biegunami dwóch magnesów, ▪ potrafi wyznaczyć bieguny magnetyczne Ziemi za pomocą igły magnetycznej, ▪ rozróżnia pojęcie biegunów magnetycznych i geograficznych Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje podstawowe cechy metali i niemetali, ▪ omawia praktyczne zastosowanie metali, ▪ odróżnia w praktyce skałę osadową od magmowej, ▪ omawia znaczenie gospodarcze podstawowych surowców mineralnych, ▪ przelicza jednostki masy i objętości, ▪ wymienia rodzaje magnesów, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>bieguny magnetyczne</i>, ▪ rozróżnia bieguny magnetyczne i określa je za pomocą symbolu i koloru, ▪ wymienia przykłady znaczenia obecności ziemskiego pola magnetycznego dla niektórych zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ w strefie przybrzeżnej i toni wodnej, ▪ układa prosty łańcuch pokarmowy występujący w głębinach oceanicznych, ▪ charakteryzuje warstwy budujące Ziemię, ▪ uzasadnia określenie: <i>pierwiastki główne budujące skorupę ziemską</i>, ▪ podaje różnice między skałą, a minerałem, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>surowce mineralne</i>, ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>masa, objętość i gęstość</i>, ▪ podaje przykłady zastosowania elektromagnesów, ▪ wyjaśnia, co pokazuje igła magnetyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>szelf, stok kontynentalny i rów oceaniczny</i>, ▪ wyjaśnia różnice w sposobie odżywiania się fitoplanktonu i zooplanktonu, ▪ porównuje warunki panujące w poszczególnych strefach życia w morzu, ▪ formułuje wnioski z doświadczeń, ▪ omawia różne sposoby powstawania skał, ▪ podaje przykłady skał magmowych, osadowych i przeobrażonych, ▪ podaje podział surowców mineralnych i przykład surowca należącego do danej grupy, ▪ oblicza gęstość substancji, znając jej masę i objętość, ▪ opisuje zasadę działania elektromagnesu, ▪ rysuje linie pola magnetycznego wokół magnesów, ▪ buduje własną igłę magnetyczną, ▪ opisuje powstawanie zorzy polarnej.
Dział 3. Nasz świat			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje na globusie, i mapie świata poszczególne kontynenty, ▪ wskazuje i odczytuje z mapy nazwy większych wysp, półwyspów, cieśnin wokół kontynentów oraz mórz i oceanów je oblewających, określa, czy linia brzegowa kontynentów lub ich części jest rozwinięta, czy nierozwinięta, ▪ wymienia czynniki, od których zależy występowanie stref klimatycznych na Ziemi, ▪ wskazuje na mapie świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych, ▪ podaje przykłady organizmów żyjących 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia i wskazuje na mapie większe krainy geograficzne oraz rzeki i jeziora na kontynentach, omawia granice między kontynentami, wskazuje je na mapie, ▪ podaje wielkości powierzchni kontynentów, ▪ wymienia przykładowe państwa na omawianym kontynencie, ▪ wskazuje na mapie i krótko charakteryzuje poszczególne strefy klimatyczne świata, ▪ wymienia cechy klimatu strefy równikowej, ▪ prezentuje prostą zależność pokarmową występującą w wilgotnym lesie równikowym, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje na podstawie mapy ukształtowanie powierzchni kontynentów, ▪ charakteryzuje wody lądowe poszczególnych kontynentów, ▪ odczytuje z mapy współrzędne skrajnych punktów na kontynentach, ▪ charakteryzuje dany kontynent na podstawie map tematycznych z atlasu do przyrody, ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>relikt i endemit</i>, ▪ podaje przykłady osobliwości występujących w Australii, w tym reliktów i endemitów, ▪ charakteryzuje klimat Antarktydy, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia rozmieszczenie ludności na kontynentach, ▪ podaje przykłady obszarów o małej i dużej gęstości zaludnienia, ▪ podaje przyczyny nierównomiernego zaludnienia, ▪ podaje przyczyny zmniejszania się powierzchni lasów Amazonii, ▪ ocenia skutki dewastacji lasów równikowych, ▪ wyjaśnia przyczyny występowania w Australii reliktów i endemitów, ▪ wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest najzimniejszym kontynentem na Ziemi, ▪ charakteryzuje faunę i florę Antarktydy,

Ocena

Dopuszczająca Uczeń:	dostateczna Uczeń:	dobra Uczeń:	bardzo dobra Uczeń:
<p>w wilgotnym lesie równikowym,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje nazwy obszarów trawiastych różnych kontynentów i wskazuje je na mapie, ▪ podaje przykłady organizmów zamieszkujących obszary trawiaste, ▪ wskazuje obszary pustynne na mapie świata, ▪ podaje przykłady zamieszkujących pustynie, ▪ wskazuje na mapie obszar basenu Morza Śródziemnego, ▪ wymienia ważniejsze miasta leżące w rejonie Morza Śródziemnego, ▪ wskazuje na mapie świata obszary porośnięte tajgą oraz tundrą, ▪ podaje przykłady organizmów zamieszkujących tajgę i tundrę, ▪ wskazuje na mapie świata obszary zaliczane do strefy okołobiegunowej, ▪ podaje przykłady organizmów zamieszkujących obszary polarne, ▪ wskazuje Japonię na mapie świata i wymienia jej stolicę, ▪ wskazuje Hawaje na mapie świata, ▪ opisuje położenie Hawajów, w stosunku do kontynentów, ▪ wymienia nazwy wybranych parków narodowych i wskazuje ich położenie na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia charakterystyczne cechy klimatu sawann i klimatu stepów, ▪ omawia przystosowania organizmów do życia wśród traw ▪ prezentuje prostą zależność pokarmową występującą na obszarze trawiastym, ▪ wymienia cechy klimatu obszarów pustynnych na podstawie interpretacji wykresu klimatycznego, ▪ omawia przystosowania organizmów do życia na pustyni, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>makia</i>, ▪ wyjaśnia, dlaczego rejon basenu Morza Śródziemnego jest atrakcyjny dla turystów, ▪ wymienia, na podstawie interpretacji wykresu klimatycznego, cechy klimatu umiarkowanego chłodnego oraz cechy klimatu strefy okołobiegunowej, ▪ omawia przystosowania organizmów do życia w tajdze i tundrze, ▪ podaje cechy klimatu obszarów położonych w strefie okołobiegunowej na podstawie interpretacji wykresu klimatycznego, ▪ wskazuje przystosowania organizmów do życia na obszarach Arktyki i Antarktydy, ▪ opisuje sposoby zabezpieczania się przed skutkami trzęsień Ziemi, ▪ wymienia charakterystyczne zwyczaje Japończyków, ▪ wymienia charakterystyczne symbole Japonii, ▪ wyjaśnia, dlaczego Hawaje nazywamy rajem dla turystów, ▪ charakteryzuje zasoby najstarszego parku narodowego – Yellowstone. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest kontynentem pokoju, i jakie jest znaczenie Układu Antarktycznego, ▪ omawia klimat i roślinność poszczególnych stref klimatycznych świata, ▪ przedstawia piętra lasu równikowego, ▪ interpretuje dane dotyczące średnich miesięcznych opadów i temperatury powietrza przedstawione na wykresie, ▪ wyjaśnia, dlaczego obecnie obszary trawiaste są nazywane <i>spichlerzem świata</i>, ▪ rozpoznaje na ilustracjach i nazywa rodzaje pustyń, ▪ analizuje wykresy klimatyczne i charakteryzuje klimat śródziemnomorski, ▪ wyjaśnia, jakie zmiany zaszły w roślinności regionu śródziemnomorskiego na przestrzeni wieków, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>wieloletnia zmarzlina</i>, ▪ wykazuje różnorodność organizmów zamieszkujących obszary Arktyki i Antarktydy, ▪ opisuje warunki geograficzne występujące w Japonii, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>gęstość zaludnienia</i>, ▪ wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień Ziemi, ▪ charakteryzuje klimat Hawajów, ▪ wyszukuje informacje, z różnych źródeł dotyczące wulkanów, ▪ charakteryzuje krajobrazy wybranych parków narodowych i wymienia niektóre organizmy chronione w parkach narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia symetryczność występowania stref klimatycznych, ▪ wyjaśnia, dlaczego wraz ze zmianą klimatu zmienia się roślinność, ▪ opisuje klimat wilgotnych lasów równikowych i związane z nim warunki życia organizmów, ▪ prezentuje bogactwo roślin i zwierząt żyjących w wilgotnych lasach równikowych różnych kontynentów, ▪ opisuje klimat obszarów trawiastych – sawann i stepów oraz związane z nim warunki życia organizmów, ▪ prezentuje różnorodność organizmów żyjących na obszarach trawiastych różnych kontynentów, ▪ opisuje klimat pustyń i związane z nim warunki życia organizmów, ▪ ocenia zmiany krajobrazu naturalnego w basenie Morza Śródziemnego w kontekście szybkiego rozwoju turystyki powodującego zagrożenie dla środowiska, ▪ opisuje klimat umiarkowany chłodny i związane z nim warunki życia organizmów w tajdze, ▪ opisuje klimat strefy okołobiegunowej i związane z nim warunki życia w tundrze, ▪ wyjaśnia dlaczego w tundrze nie mogą rosnąć drzewa, ▪ charakteryzuje warunki życia na obszarach okołobiegunowych, ▪ potrafi znaleźć argumenty dotyczące opinii, że Japonia jest krajem tradycji i nowoczesności, ▪ wyjaśnia przyczyny wybuchów wulkanów oraz proces erupcji wulkanicznej, ▪ ocenia skutki wybuchów wulkanów na świecie, ▪ uzasadnia znaczenie parków narodowych w zachowaniu różnorodności biologicznej.

Ocena			
Dopuszczająca Uczeń:	dostateczna Uczeń:	dobra Uczeń:	bardzo dobra Uczeń:
Dział 4. Ziemia we wszechświecie			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia planety Układu Słonecznego, ▪ wymienia przyczyny powstawania zaćmienia Słońca, ▪ wskazuje na schemacie układ planet, ▪ omawia wybraną planetę Układu Słonecznego, ▪ wyjaśnia, że Księżyc nie świeci, a jedynie odbija promienie słoneczne, ▪ uzasadnia, że w dzień światło innych gwiazd jest niewidoczne ze względu na światło Słońca, ▪ podaje powody, dla których ludzie chcą poznawać kosmos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje hipotezę dotyczącą powstania Układu Słonecznego, ▪ wymienia cechy klimatu wybranej planety i wyjaśnia, dlaczego nie rozwinęło się na niej życie, ▪ wskazuje, że Księżyc jest jedynym naturalnym satelitą Ziemi, ▪ wymienia nazwiska astronautów, którzy jako pierwsi stanęli na powierzchni Księżyca, ▪ wymienia nazwy przykładowych gwiazdozbiorów, ▪ wyjaśnia pojęcie <i>spadająca gwiazda</i>, ▪ podaje cechy komet i meteorów, ▪ wymienia nazwy przyrządów służących do badania kosmosu i określa ich zastosowanie, ▪ wymienia ważne wydarzenia związane z podbojem kosmosu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, że dzięki Słońcu może istnieć życie na Ziemi, ▪ charakteryzuje trzy wybrane planety Układu Słonecznego, ▪ wymienia planety zaliczane do gazowych olbrzymów i uzasadnia swój wybór, ▪ opisuje cechy fizyczne Księżyca, ▪ wymienia nazwy gwiazdozbiorów zodiakalnych i wyjaśnia przyczynę ich powstania, ▪ wyjaśnia, dlaczego światło różnych gwiazd różni się od siebie, ▪ szereguje chronologicznie wydarzenia związane z podbojem kosmosu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy fizyczne budowy Układu Słonecznego ▪ rysuje schemat zaćmienia Słońca, ▪ porównuje cechy klimatu wybranej planety i Ziemi oraz wyjaśnia, dlaczego panują na niej warunki niesprzyjające istnieniu życia, ▪ wyjaśnia powstawanie poszczególnych faz Księżyca, ▪ odnajduje na mapie nieba Wielką i Małą Niedźwiedźcę, ▪ wymienia powody, dla których ludzie wysyłają w kosmos promy kosmiczne.
Dział 5. Osiągnięcia człowieka			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia najdawniejsze odkrycia geograficzne, które przyczyniły się do zmiany sposobu myślenia o Ziemi, ▪ podaje najważniejsze fakty dotyczące wypraw Kolumba i Magellana, ▪ wymienia nazwy prostych narzędzi stosowanych przez ludzi pierwotnych i surowców z których były wykonane, ▪ opisuje sposoby wytwarzania pierwszych naczyń używanych przez człowieka, ▪ podaje przykłady mechanizacji i automatyzacji w życiu codziennym, ▪ wymienia etapy rozwoju przemysłu, ▪ wymienia środki transportu wodne, lądowe i powietrzne, ▪ rozróżnia ciała ze względu na przewodnictwo elektryczne, ▪ wymienia nazwę urządzenia, w którym wytwarza się prąd elektryczny, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia nazwiska dwóch Polaków, którzy przyczynili się do poznawania „białych plam na Ziemi”, ▪ przedstawia przełomowe wydarzenia w dziejach ludzkości, ▪ sytuuje w czasie etapy rozwoju przemysłu, ▪ omawia wybrane środki transportu, ▪ podaje przykłady ciał, które można naelektryzować, ▪ wymienia przykłady przewodników prądu i izolatorów, ▪ opisuje za pomocą symboli elementy prostego obwodu elektrycznego, ▪ wymienia warunki przepływu prądu elektrycznego w obwodzie, ▪ omawia sposoby wykorzystania odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii, ▪ uzasadnia wady i zalety szybkiego dostępu do wiadomości, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia znaczenie podróży Kolumba i Magellana dla rozwoju myśli geograficznej, ▪ podaje informacje o zdobywcach biegunów ziemskich, podaje ich nazwiska, ▪ wyjaśnia znaczenie opanowania metod postępowania się ogniem, ▪ łączy początek rewolucji przemysłowej ze skonstruowaniem maszyny parowej, ▪ charakteryzuje etapy rozwoju przemysłu, ▪ wskazuje na zależność rozwoju środków transportu od rodzaju stosowanego napędu, ▪ buduje prosty obwód elektryczny, ▪ wyjaśnia pojęcia: <i>przewodnik</i> i <i>izolator</i>, ▪ wymienia niebezpieczeństwa związane z nieumiejętnym korzystaniem z urządzeń elektrycznych, ▪ podaje zalety i wady wykorzystania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia znaczenie odkryć geograficznych dla rozwoju świata ▪ wyjaśnia znaczenie przełomowych odkryć dla rozwoju ludzkości, ▪ omawia skutki społeczne rewolucji przemysłowej i naukowo-technicznej, ▪ przedstawia historyczny rozwój środków transportu, ▪ interpretuje moc urządzeń elektrycznych jako wielkość fizyczną charakteryzującą odbiornik energii elektrycznej, ▪ wyjaśnia zasadę działania kuchenki elektrycznej lub żarówki, ▪ porównuje zalety i wady wykorzystania odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii, ▪ wyjaśnia zasadę działania środków przekazu informacji (telefonu, radia, telewizora, komputera), ▪ wyjaśnia istotę chorób nowotworowych, ▪ przedstawia znaczenie różnych dokonań dla rozwoju nauki,

Ocena			
Dopuszczająca Uczeń:	dostateczna Uczeń:	dobra Uczeń:	bardzo dobra Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia przykłady wykorzystania prądu elektrycznego w codziennym życiu, ▪ wymienia nieodnawialne i odnawialne źródła energii, ▪ wymienia składniki sieci telekomunikacyjnej, ▪ wymienia zasady profilaktyki chorób układu krążenia, ▪ łączy dokonania z nazwiskami co najmniej pięciu sławnych Polaków. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia najważniejsze odkrycia w dziedzinie zwalczania chorób zakaźnych, wymienia autorów tych odkryć oraz określa, kiedy miały miejsce, ▪ prezentuje sylwetki wybranych sławnych Polaków. 	<p>odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przyczyny poszukiwania nowych źródeł energii, ▪ opisuje budowę wybranych środków przekazu informacji, ▪ wyjaśnia, na czym polega miażdżyca, ▪ podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać człowiekowi, ▪ kojarzy nazwiska sławnych Polaków z dziedziną wiedzy i okresem działalności. 	
Dział 6. Problemy współczesności			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia pojęcie <i>zanieczyszczenia antropogeniczne</i>, ▪ wskazuje na wybranych przykładach swojej okolicy źródła zanieczyszczenia wody, gleby i powietrza, ▪ wymienia czynniki kształtujące klimat, ▪ odróżnia czynniki naturalne kształtujące klimat od antropogenicznych, ▪ określa różnicę między niedożywieniem a głodem, ▪ podaje przykłady chorób zakaźnych i pasożytniczych dotyczących bardzo dużą liczbę ludzi, ▪ podaje przykłady codziennych działań ludzi, które mogą przyczynić się do ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia różne rodzaje zanieczyszczeń środowiska i podaje ich źródła, ▪ określa swoją rolę w ochronie środowiska przyrodniczego, ▪ wymienia gazy cieplarniane i podaje ich źródła, ▪ wskazuje obszary świata, w których problem niedożywienia i głodu dotyka największy odsetek ludności, ▪ wymienia trzy agendy ONZ i określa ich główne zadania, ▪ podaje przykłady polskich organizacji charytatywnych i zakres ich działalności. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, w jaki sposób zanieczyszczenia gazowe, ciekłe i stałe wpływają na środowisko, ▪ proponuje sposoby wyeliminowania źródeł zanieczyszczających środowisko w najbliższej okolicy, ▪ dostrzega korelację między efektem cieplarnianym i życiem na Ziemi, ▪ przedstawia sposoby ograniczania emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, ▪ omawia sposoby zakażenia HIV, ▪ wymienia odnawialne źródła energii i uzasadnia celowość ich poszukiwania. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia mechanizm powstawania kwaśnych opadów i ich wpływ na środowisko, ▪ omawia mechanizm powstawania efektu cieplarnianego, ▪ przedstawia przypuszczalne skutki globalnego ocieplenia, ▪ wymienia główne przyczyny głodu i niedożywienia, ▪ przedstawia ideę rozwoju zrównoważonego.